خبرها

راه‌اندازی تابلوی چهارم در مهرماه

شرق: رئیس سازمان بورس اوراق بهادار گفت از این پس افتتاح تالارهای بورس اوراق بهادار منطقه‌ای از وظایف عملیاتی شرکت بورس اوراق بهادار خواهد بود. دکتر علی صالح‌آبادی اعلام کرد: تالار اراک آخرین تالار منطقه‌ای بود که سازمان بورس اوراق بهادار آن را افتتاح کرد. وی با بیان اینکه تالارهای منطقه‌ای را شرکت بورس یا بخش خصوصی اداره خواهند کرد هدف از توسعه تالارهای بورس را تقویت فرهنگ سهامداری و آشنایی همه مردم با این امکان جدید برای سرمایه‌گذاری توصیف کرد. صالح‌آبادی خاطرنشان کرد: ساختار بازار سرمایه مانند بازار پول خواهد شد که در این بازار بانک مرکزی و بانک‌های عامل را داریم و در بازار سرمایه، سازمان مقام ناظر خواهد بود و شرکت بورس اوراق بهادار وظایف اجرایی را به عهده خواهد داشت. رئیس سازمان بورس اوراق بهادار تصریح کرد: همه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران قابلیت معامله در تالارهای منطقه‌ای را دارند و پذیرش مستقلی در این تالار اتفاق نمی‌افتد. وی درباره اهمیت شفافیت در اطلاع‌رسانی بازار سرمایه یادآور شد: شفافیت از موارد کیفی است و آئین‌نامه‌های زیادی برای موظف کردن شرکت‌های پذیرفته شده در بورس برای ارائه اطلاعات شفاف به مردم داریم و علاوه بر این شرکت‌ها موظفند ضمن ارائه نظر حسابرسی درباره اطلاعات گذشته خود، نظر حسابرسی بر مبنای استاندارد ۳۴۰ درباره اطلاعات آتی شرکت ارائه کنند. دکتر صالح‌آبادی درباره خروج شرکت‌های زیان‌ده از بورس تاکید کرد: براساس مصوبه شورای عالی بورس تابلوی چهارم برای نخستین بار در کشور مهر امسال راه‌اندازی می‌شود و شرکت‌هایی که شرایط پذیرش در تابلوهای اصلی و فرعی را ندارند به این تابلو منتقل می‌شوند. وی افزود: اگر شرکت‌های تابلوی چهارم تا پایان سال ۸۵ شرایط بازگشت به تابلوهای بهتر را کسب کنند به این تابلوها منتقل می‌شوند و در غیر این صورت از بورس حذف خواهند شد. رئیس سازمان بورس اوراق بهادار در ادامه با تشویق مردم به سرمایه‌گذاری در بازار اوراق بهادار و تاکید بر اینکه همه خدمات تهران در بورس‌های منطقه‌ای نیز ارائه می‌شود، توصیه کرد مردم فقط از یک سهم نخرند بلکه سبدی از سهام را انتخاب کنند تا ریسک آنها کاهش یابد.

افتتاح تالار اختصاصی کارگزاری رضوی

شرق: تالار اختصاصی کارگزاری رضوی سه‌شنبه هفتم شهریور در تهران افتتاح می‌شود. به گزارش خبرنگار روابط عمومی و اطلاع‌رسانی بورس تالار اختصاصی کارگزاری رضوی متعلق به آستان قدس رضوی که همزمان با میلاد مسعود حضرت ابوالفضل(ع) افتتاح می‌شود، مساحتی بیش از ۱۳۰ متر مربع دارد و در تقاطع خیابان‌های ولی‌عصر و میرداماد در کنار پمپ‌بنزین واقع شده است که ظرفیت پذیرش همزمان ۵۰ نفر را دارد. هدف از افتتاح این تالار اعتماد سرمایه‌گذاران برای تشویق سرمایه‌گذاری در بورس و بازار سرمایه، گسترش و ترویج فرهنگ سهامداری و افزایش سطح دسترسی عامه مردم به بازار سرمایه اعلام شده است. همچنین در این تالار علاوه بر انجام معاملات خدماتی چون دوره‌های آموزشی رایگان، سمینارهای عمومی و تخصصی مرتبط با بازار سرمایه، مشاوره و سبدگردانی، درج و پذیرش شرکت‌ها و تشکیل صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشاع به سرمایه‌گذاران فعال بازار سرمایه ارائه می‌شود. دومین تالار اختصاصی کارگزاری رضوی در مشهد به زودی در خیابان کوهسنگی این شهر تجهیز و راه‌اندازی خواهد شد.

تسهیلات پرداختی بانک مسکن ۱۶۷ درصد افزایش یافت

شرق: تسهیلات پرداختی بانک مسکن در چهار ماهه نخست امسال در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۱۶۷ درصد افزایش یافت. بانک مسکن در چهار ماهه نخست امسال حدود ۱۶ هزار و ۸۸۹ میلیارد ریال تسهیلات در قالب ۱۳۰ هزار و ۷۵۰ فقره وام پرداخت کرده و این در حالی است که این میزان در مدت مشابه سال گذشته معادل شش هزار و ۳۱۵ میلیارد ریال و در قالب ۴۹ هزار و ۹۷۲ فقره بوده است. براساس این گزارش بخش عمده تسهیلات بانک مسکن برای خرید مسکن در کل کشور پرداخت شده است. همچنین بانک مسکن در چهار ماهه نخست سال جاری معادل ۴۳ هزار و ۲۵۲ فقره تسهیلات برای خرید مسکن پرداخت کرده که این میزان در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته (۱۴ هزار و ۳۷۲ فقره) ۴۳۶ درصد رشد داشته است. از سوی دیگر، آمارهای این بانک حاکی از آن است که میزان سپرده‌گذاری مردم در بانک مسکن نیز در مدت مذکور در مقایسه با زمان مشابه سال قبل ۱۴/۷ درصد رشد داشته است. این درحالی است که امسال کارمزد تسهیلات بانک مسکن ۱۴ درصد و برای کسانی که مدت سپرده‌گذاری‌شان بیش از یک سال است، ۱۳ درصد محاسبه می‌شود. هرچند که آمار و ارقام بانک مسکن نشان از رشد بالای تسهیلات پرداختی این بانک در طول چهار ماهه نخست سال جاری می‌دهد اما صاحب‌نظران بخش ساخت‌وساز کشور معتقدند که افزایش اندک وام مسکن نمی‌تواند رشد بالای قیمت مسکن را در سال‌های اخیر جبران کند و زمانی وام مسکن می‌تواند در خرید خانه موثر باشد که ۷۰ تا ۸۰ درصد قیمت یک واحد مسکونی را شامل شود. از سوی دیگر و به‌رغم گفته‌های ابراهیم شیبانی رئیس کل بانک مرکزی در مورد اینکه ۷۰ درصد از خانه‌دارها از تسهیلات مسکن استفاده کرده‌اند و کمتر فردی در تهران وجود دارد که از تسهیلات مسکن استفاده نکرده باشد، اما بسیاری از کارشناسان مسکن سیاست‌های دولت را در مورد وام مسکن به دلیل عدم تناسب میان قیمت خانه و میزان وام پرداختی ناموفق می‌دانند. گفتنی است پس از شکل‌گیری دولت نهم در شهریور ماه سال گذشته، سه آئین‌نامه اجرایی برای رونق بخش مسکن در قالب «چگونگی تامین مسکن خانوارهای کم‌درآمد، احداث و عرضه مسکن اجاره‌ای با پرداخت تسهیلات ۱۰ میلیون تومانی و پرداخت وام قرض‌الحسنه سه میلیون تومانی به مستاجرین کم‌درآمد شهری» به تصویب رسیده است اما در راستای پرداخت وام ۱۰ میلیون تومانی مسکن و از دو میلیون ثبت‌نام صورت گرفته تنها به ۳۰ هزار نفر افراد واجد شرایط در کشور این وام تعلق گرفته است.

دستور رئیس جمهور برای تقویت قرض‌الحسنه‌ها

ادامه صفحه ۱۱

■ به اعتقاد شما مکانیسم صدور مجوز برای صندوق‌های قرض‌الحسنه درست است؟

این باز می‌گردد به قانون تجارت که براساس آن شهربانی سابق مجوز می‌داده و الان هم نیروی انتظامی باید برای خیریه‌ها مجوز صادر کند. تا مدت زمانی نیروی انتظامی تایید سازمان اقتصاد اسلامی را می‌گرفت و سازمان هم بررسی می‌کرد تا افرادی که قصد تاسیس صندوق را دارند اولاً در محل شناخته شده باشند، دوماً آیا آن منطقه اصلاً نیاز به قرض‌الحسنه دارد یا نه. به‌طور مثال در آن زمان که چندتا قرض‌الحسنه در یک خیابان یا منطقه کوچک تاسیس شدند و برای رقابت کارهایی را شروع کردند که سرانجام همگی از مسیر اصلی خارج شدند. تا زمانی که نیروی انتظامی تنها با تایید صلاحیت مجوز می‌داد، صندوق‌های قرض‌الحسنه خیلی حساب شده به وجود می‌آمدند. اما از هنگامی که نیروی انتظامی و وزارت کشور حتی با ملاک قرار دادن سوءپیشینه مجوز قرض‌الحسنه دادند، شرایط قدری تغییر کرد. همین جریان باعث شد تا بانک مرکزی معترض شود و بگوید به‌عنوان نهادی که کار پولی می‌کند بانک مرکزی باید مجوز بدهد.

■ ولی شما با این جریان مخالفت دارید.

به اعتقاد ما مجوز قرض‌الحسنه را باید یک گروهی یا نهادی مانند سازمان اقتصاد اسلامی که کار خیریه انجام می‌دهد، صادر کنند. آنجاهایی که باید صلاحیت افراد استعلام شود، می‌توان از نیروی انتظامی کمک گرفت ولی یک نهاد مردمی می‌تواند بررسی بکند و صلاحیت کار قرض‌الحسنه از سوی آنان تایید شود. نظارت هم از سوی همین‌ها انجام می‌گیرد. حتماً هم نیاز است که نظارت باشد.

■ اگر تحت نظارت است چرا اجازه نمی‌دهید بانک مرکزی این کار را انجام دهد؟

تفاوت نظرهایی با بانک مرکزی وجود دارد. بانک مرکزی وقتی نظارت بکند صندوق قرض‌الحسنه هم می‌شود مانند بانک ولی اگر مردمی بر صندوق‌ها نظارت شود هیچ زمان حالت دولتی پیدا نمی‌کند. البته این را نیز قبول داریم که بانک مرکزی می‌گوید به آمار و ارقامی نیاز هست تا متوجه شوند چقدر در صندوق‌های قرض‌الحسنه پول وجود دارد. اینها را برای بررسی وضعیت پولی مملکت می‌خواهند. اگر یک تشکیلاتی مانند سازمان یا مشابه آن از سوی صندوق‌ها راه‌اندازی شود می‌توان به سادگی این آمار را جمع‌آوری کرد و این طور نباشد که هر روز از یک نهاد دولتی به سراغ صندوق‌ها بروند و از آنها آمار بخواهند. آئین‌نامه‌ای که بانک مرکزی تهیه کرده بود اصلاً با شرایط صندوق‌ها هم‌خوانی نداشت.

■ یعنی ضابطه‌ای برای پرداخت وام از سوی صندوق‌ها قائل نیستید؟

صندوق‌ها براساس منطقه و نیازها وام می‌پردازند. به طور مثال صندوق جایی وادار می‌شود ۳۰ هزار تومان وام بپردازد و با همین میزان پول هم مشکل برطرف می‌شود ولی در جایی دیگر باید یک میلیون تومان پرداخت کند. بنابراین باید هیات‌مدیره صندوق تصمیم بگیرند.

■ بعد از بحران‌هایی که برای قرض‌الحسنه‌ها پیش آمد موضوع نظارت ابعاد تازه‌ای پیدا کرد. مردم نمی‌توانستند به صندوق‌ها اطمینان کنند سازمان اقتصاد اسلامی چطور می‌تواند این اطمینان را به مردم بدهد که نظارت سازمان بر صندوق‌ها به اندازه دولت است؟

نظارت دولت خود دلیل بر این نیست که هیچ اتفاقی رخ نمی‌دهد. صندوق‌های قرض‌الحسنه با پراکندگی‌ای که دارند برای بانک مرکزی مشکل ایجاد می‌کنند. نظارت مستمر بر روی صندوق‌های قرض‌الحسنه نیروی زیادی می‌خواهد. قرض‌الحسنه مانند بانک نیست که در هر استان سرپرست و تشکیلاتی برای نظارت بر آن باشد. افرادی که در بانک کار می‌کنند همگی به امور حسابرسی و بانکی آشنا هستند و زمانی که بخشنامه‌ای از دور به آنها می‌رسد آن را اجرا می‌کنند. بانک مرکزی قرض‌الحسنه را نمی‌تواند با بانک قیاس کند چرا که وضعیت خیلی متفاوت است. سازمان اقتصاد اسلامی در طول ۲۷ سال فعالیت خود نظارت دقیقی بر عملکرد قرض‌الحسنه‌های تحت پوشش خود دارد و تاکنون برای آنها مشکلی پیش نیامده و حتی در دوران بحران قرض‌الحسنه‌ها برای آنهایی که تحت پوشش سازمان بودند موردی ایجاد نشد. سازمان افرادی را در اختیار دارد که به صورت مجانی برای نظارت بر قرض‌الحسنه‌ها به سازمان کمک می‌کنند. واحد هماهنگی در سازمان تشکیل جلسه می‌دهد و حدود ۵۰ نفر از مدیران قدیمی که شاید حدود ۳۰ تا ۴۰ سال در صندوق‌ها بودند، هر کدام مسئولیت رسیدگی به امور یکی از استان‌ها را بر عهده می‌گیرند. این افراد هیچ هزینه‌ای برای سازمان ندارند و هیچ حقوقی از سازمان نمی‌گیرند و حتی از جیب خودشان هم خرج می‌کنند. اینها به صندوق‌ها می‌روند و از نزدیک با مدیران آنها گفت‌وگو می‌کنند البته نه به عنوان مامور دولت بلکه به عنوان فردی که کار قرض‌الحسنه انجام می‌دهد. این شرایط با نظارت دولتی تفاوت دارد. در حال حاضر در سازمان اقتصاد اسلامی واحدی به نام بازرس فعالیت دارد که افراد آن همگی بازنشستگان بانک‌های دولتی هستند. سازمان اینها را به صندوق‌ها می‌فرستد همانطور که بازرس فعالان بانک ماموران خود را به شعبه‌ها اعزام می‌کند. این افراد تمام اسناد و مدارک را بررسی می‌کنند و نتیجه را گزارش می‌دهند. اگر موارد با اشکال باشد امور صندوق‌های سازمان اقتصاد اسلامی آن را پیگیری می‌کند و به صندوق تذکر می‌دهد. اگر نظارت و کنترل نباشد هر جایی که بحث مالی است این امکان وجود دارد که اتفاقاتی پیش آید. بنابراین حسابرسی به طور کامل انجام می‌شود حتی به صندوق‌ها اعلام شده که مقداری از پولشان را به صورت نقد در صندوق نگه دارند. با این کنترل‌ها تاکنون مشکلی پیش نیامده است.

■ سازمان اقتصاد اسلامی با توجه به ماهیت حقوقی که دارد چگونه می‌تواند به عنوان نهادی مردمی عمل کند با توجه به اینکه شما بر نظارت مردم تاکید دارید؟

سازمان اقتصاد اسلامی یک شرکت سهامی عام است که در حدود ۶۰ هزار سهامدار دارد. تعداد زیادی از صندوق‌ها نیز سهامدار سازمان هستند. البته به‌رغم اینکه شرکت سهامی عام است سودی به سهامداران نمی‌دهد. ماده ۶۴ اساسنامه می‌گوید سازمان سود ندارد اگر پولی زیاد بود صرف امور خیریه می‌شود و از مهم‌ترین اهداف آن ترویج مبارزه با ربا است. رئیس هیات‌مدیره سازمان نیز آیت‌الله غیوری نماینده مقام معظم رهبری است. کلیه افراد هم در این سازمان به طور مجانی کار می‌کنند. هیچ‌کدام از افراد هیات‌مدیره سازمان حتی یک ریال هم نمی‌گیرند. بنابراین مردمی بودن سازمان به همین دلیل است. آقای غیوری تاکنون یک خودکار هم از سازمان در اختیار ندارد آقایان میرمحمد صادقی و اعتمادیان با سایر دوستان هیات‌مدیره هم‌چنین شرایطی دارند. با این حساب نهادی که به این تعداد سهامدار دارد را نمی‌توان غیرمردمی قلمداد کرد.

■ در مورد کارمزد به صندوق‌های قرض‌الحسنه تحت پوشش محدودیت‌هایی دارید؟

به تمام آنها توصیه شد یا کارمزد نگیرند و یا مزدکار بگیرند. اینکه بعضی صندوق‌ها ۱۵ یا ۲۰ درصد کارمزد دریافت می‌کنند را اصلاً قبول نداریم. خیلی از صندوق‌هایی که تحت پوشش سازمان هستند اصلاً کارمزد نمی‌گیرند.

■ پس هزینه‌های صندوق از چه محلی تامین می‌شود؟

آن را بعضاً هیات‌مدیره صندوق قرض‌الحسنه تامین می‌کنند و حتی در برخی شهرستان‌ها به طور مثال صندوق ساختمانی را به کمک سازمان احداث کرده. در این مواقع حتی بخشی از ساختمان را اجاره می‌دهد تا هزینه صندوق تامین شود و سعی بر این است که صندوق‌ها به دور از زرق و برق و هزینه‌های اضافی فعالیت کنند. خیلی از صندوق‌ها بعدازظهرکار هستند چرا که نمی‌خواهند پول دستمزد کارمندان را بپردازند یا اگر صبح‌ها کار می‌کنند با حداقل کارمند و حقوق پایین هستند و اینطور نیست که مانند بعضی از بنگاه‌های اقتصادی هر روز تابلوهای خود را عوض کنند و تبلیغات کنند.

■ اصلاً اعتقادی به تبلیغ برای قرض‌الحسنه‌ها دارید؟

با تبلیغ مخالف هستیم. دقیقاً هنگامی که یکی از صندوق‌ها از رادیو و تلویزیون تبلیغ می‌کرد، سازمان مخالفت کرد. قرض‌الحسنه در شهر چه دلیلی دارد که روزانه چندین بار از تلویزیون تبلیغات پخش کند. این کار باعث می‌شود به طور مثال فردی از غرب ایران به مرکز بیاید تا وام بگیرد. از سوی دیگر هزینه این تبلیغات از کجا تامین می‌شود. جایی که می‌گویم درآمد نباید باشد اگر بخواهند از این فعالیت‌ها انجام دهند باید از یک راه غیراصولی درآمد ایجاد کند یا پول مردم را صرف این امور کند و هنگام بازپرداخت اعلام کند ندارد. بنابراین سعی می‌شود تشکیلات قرض‌الحسنه به ساده‌ترین شکل اداره شود. البته با فرهنگ تبلیغ قرض‌الحسنه مخالفتی وجود ندارد اگر قرض‌الحسنه تبلیغ شود خیلی خوب است الان در ذهن خیلی از مردم این وجود دارد که فکر می‌کنند پول را در چه محلی بگذارند تا پول بیشتری بگیرند. باید کاری بشود که فرهنگ قرض‌الحسنه در جامعه از آنچه که هست فراتر رود. متاسفانه با وضعیت تورم و اقتصادی تعداد مراجعین به صندوق‌های قرض‌الحسنه خیلی زیاد است و صندوق‌ها تنها بخش را می‌توانند پاسخگو باشند. اگر بتوان به گونه‌ای فرهنگ‌سازی کرد تا افرادی که پول اضافی دارند آن را به قرض‌الحسنه بیاورند، یقین بدانید که این پول مشکل فرد نیازمندی را حل می‌کند. اگر این فرهنگ گسترش یابد و مردم متوجه شوند که صندوق چنین کاری می‌کند، استقبال می‌شود. در حال حاضر در بانک‌ها برای قرض‌الحسنه تبلیغ می‌شود ولی عمدتاً فردی که آنجا می‌رود به دنبال بردن جایزه است. باید به شکلی باشد فردی که پول را به‌عنوان قرض‌الحسنه می‌گذارد بداند که جایزه را از جایی دیگر می‌گیرد. با این شیوه اصل قرض‌الحسنه لوث می‌شود و نقش قرض‌الحسنه زیر سئوال می‌رود. اعتقاد سازمان این است که فرهنگ قرض‌الحسنه گسترش پیدا کند و مردم علاقه‌مند شوند و مطلع باشند که اگر امروز ۱۰۰ یا ۲۰۰ هزار تومان پول را برای چند ماه احتیاج ندارند آن را به صندوق قرض‌الحسنه ببرند. البته باید اطمینان داشته باشند که این پول به دست فردی می‌رسد که گرهی از مشکلات زندگی او را حل می‌کند. اگر این فرهنگ ایجاد شود، صندوق‌ها تقویت می‌شوند و می‌توانند مراجعین بیشتری را جواب دهند. صندوق‌هایی که با سازمان در ارتباط هستند سال گذشته حدود یک میلیون و ۹۵۰ هزار وام پرداخت کرده‌اند. این وام‌ها خیلی بی‌سروصدا پرداخت شده است و هیچ تبلیغی نیز برای این وام‌ها انجام نگرفته بود. این وام‌ها در بخش‌های گوناگونی پرداخت شده است. البته برابر همین تعداد هم مراجعه بوده ولی موفق به دریافت وام نشده‌اند. در ضمن مبلغ هم در برخی موارد کافی نبوده است. اگر صندوق‌ها تقویت شوند می‌توانند رقم‌ها را بالاتر ببرند. البته بعضی از صندوق‌ها هستند که به همان شکل جدولی کار می‌کنند و امکان دارد حتی رقم‌های بیشتری را بدهند ولی سازمان می‌گوید اگر رقم کمتری هم داده می‌شود واقعاً بدون شرط باشد. صندوق قرض‌الحسنه نه باید از کسی پول با شرط بگیرد و نه برای پرداخت آن شرط قائل شود. این ایده نیز امکان عملی دارد. همین صندوق‌هایی که با سازمان همکاری دارند هیچ‌کدام از شیوه‌های نامطلوب استفاده نمی‌کنند. کنترل و نظارت هم باید باشد. همین اتفاقاتی که سه سال پیش رخ داد نیز به علت عدم کنترل و نظارت بود.

■ سازمان اقتصاد اسلامی در جریان بحران‌هایی که پیش آمد آیا به کمک صندوق‌هایی که دچار مشکل شده بودند رفت؟

خیر، به دلیل آنکه روش کار صندوق‌های بحران‌زده مورد قبول نبود و قبل از اینکه دچار بحران شوند، آمدند صحبت کردند ولی سازمان قبول نکرد. بعد هم با این صندوق‌ها کاری نداشتیم. البته کسی هم از ما نخواست. هدف سازمان این است که با صندوق‌های این گونه‌ای ارتباط نداشته باشیم. هیچ وقت به دنبال حل مشکل آنها نیز نبوده‌ایم. شاید روزی همین صندوق‌هایی که با سازمان کار می‌کنند نیز تصور کنند که در صورتی که به دنبال این شیوه‌ها بروند و برایشان مشکلی ایجاد شود، سازمان حاضر است به آنها کمک کند. هر صندوقی که خارج از ضوابط کار کند پس از مدتی دچار بحران می‌شود. یکی از همین صندوق‌ها با سازمان ارتباط داشت. واحد حسابرسی در حدود سال ۷۲ در بازرسی خود اعلام می‌کند که این صندوق خارج از ضوابط سازمان کار می‌کند. این موضوع را کتباً به آنها اطلاع می‌دهند و به حدود سه بار می‌رسد و پس از آن به صندوق مذکور اعلام می‌شود که دیگر کاری با آنها ندارند و از مجموعه صندوق‌های عضو سازمان خارج شده‌اند.

■ هیات‌مدیره نمی‌تواند از صندوق وام بگیرد؟

اگر هیات مدیره‌ای نیاز داشته باشد اعلام شده که به سازمان رجوع کند تا سازمان به آنها وام دهد و با صندوق ارتباط مالی ایجاد نکند. البته اگر صندوق به طور مثال وام پرداخت کرده باشد و صاحبان حساب‌ها پول خود را بخواهند و صندوق نداشته باشد در این شرایط سازمان به آنها کمک مالی می‌دهد.

■ پول این کمک از کجا می‌آید؟

گاهی اوقات صندوق‌ها پول مازادی دارند که آن را در اختیار سازمان قرار می‌دهند تا سازمان نیز از محل این پول‌ها به صندوق‌های دیگر کمک کند.

■ برای صندوق‌های بحران‌زده از این منابع استفاده نکردید؟

چند مورد پیش آمد در مواردی که کمتر حاد بود. به طور مثال در شیراز استانداری و امام جمعه از سازمان خواستند تا به قرض‌الحسنه کمک کند؛ ما نیز این کار را کرده‌ایم ولی به صورت عام نبوده است. این نمی‌شود که صندوق برود هر کاری می‌خواهد انجام دهد و بعد از سازمان کمک بگیرد. اگر این گونه شود صندوق‌هایی که درست کار می‌کنند نیز معترض می‌شوند.

■ سازمان برای کمک به صندوق‌های قرض‌الحسنه فعالیت‌های تجاری نیز انجام می‌دهد؟

سازمان اصلاً فعالیت تجاری انجام نمی‌دهد. تنها بخش بازرگانی در سازمان ایجاد شده و فقط در حد اینکه سازمان تامین هزینه شود به امور تجاری می‌پردازد. خود سازمان هم برای وامی که به صندوق‌ها می‌پردازد حتی یک ریال کارمزد نمی‌گیرد. حتی برخی کارخانه‌ها و یا ارگان‌های پولی را در سازمان یا قرض‌الحسنه‌ها می‌گذارند و افرادی را معرفی می‌کنند تا از محل این پول‌ها به آنان وام پرداخت شود. از اینها نیز دیناری کارمزد گرفته نمی‌شود. بخش بازرگانی هم در حد تامین هزینه‌های جاری فعالیت می‌کند و به دنبال درآمدزایی نیستیم. به هر صورت به کارمندان باید حقوق پرداخت کرد. به غیر از این بخش بازرگانی هم سازمان هیچ فعالیت تجاری دیگری ندارد، تجارت در اهداف سازمان وجود ندارد. هر زمان در مملکت افرادی با نهادی مشکل سیاسی پیدا می‌کنند این موضوعات را پیش می‌کشند. به عنوان مدیرعامل سازمان با تمام گروه‌های سیاسی دوست هستیم ولی وابسته به هیچ گروهی نیستیم. برای صندوق‌ها نیز شرط می‌شود که مدیران آنها وابستگی نداشته باشند. البته بعضی هیات‌مدیره‌ها وابستگی دارند ولی این ربطی به صندوق ندارد. در سازمان هم شرایط همین طور است. سازمان در تمام دوران ریاست‌جمهوری‌ها با آنان ارتباط داشته است. خانواده شهید رجایی خودشان سهامدار سازمان هستند و افرادی که به اینجا آمدند، همگی به فکر انجام کار خیریه بوده‌اند. وقتی افراد توقع سود ندارند چرا سازمان باید سودآوری داشته باشد. در ماده ۶۴ اساسنامه قید شده است که سودهای احتمالی هم در جهت تحکیم اهداف جمهوری اسلامی به موسسات خیریه برسد. بنابراین چه ضرورتی دارد معاملات و یا تجارت خارج از اصول انجام دهند؟ هیچ یک از سهامداران سازمان در طول ۲۷ سال گذشته یک ریال از سازمان دریافت نکرد. در بسیاری از سال‌ها نیز سازمان اقتصاد اسلامی با کمبود منابع جزیی مواجه بوده است. با اعتقاد کامل می‌گویم در سازمان اقتصاد اسلامی حساب‌ها و امور کاملاً شفاف است و حتی به صندوق‌هایی که با سازمان در ارتباط هستند اجازه نمی‌دهیم کاری خارج از چارچوب فعالیت قرض‌الحسنه‌ها انجام دهند، به همین دلیل تعدادی از صندوق‌هایی که با ما ارتباط دارند، در آخر سال با کسری‌های اندکی مواجه می‌شوند. ما به هیچ‌وجه اعتقاد نداریم صندوقی در کار تجاری وارد شود ولی گاهی برخی از اعضای هیات‌مدیره برای تامین خرید و فروش کاری و تامین سرمایه فعالیتی پول‌هایشان را روی هم می‌گذارند ولی در حساب‌های صندوق قبول نداریم که مضاربه‌ای عمل شود و یا فعالیت تجاری صورت گیرد.

■ برای پرداخت وام‌ها ضابطه خاصی وجود دارد؟

چه وامی؟

■ گفته می‌شود سازمان و یا صندوق‌های وابسته به سازمان به برخی از تجار بازار وام‌های خاصی پرداخت می‌کند.

اصلاً این‌طور نیست. این هم از همان بحث‌ها است. آمارهای مربوط به فعالیت صندوق‌های سازمان که برای رئیس‌جمهور نیز ارسال کرده‌ایم مسئله را روشن می‌کند. آمارهای استخراج شده از ۹۳۵ صندوق مرتبط با سازمان در سال ۸۴ نشان می‌دهد که در این سال میانگین وام‌های پرداخت شده توسط این صندوق‌ها حدود ۳۰۰ هزار تومان بوده است. این مبلغ در مقایسه با وام‌های کلان بازار ناچیز است. از طرف دیگر از کل این وام‌ها، ۲۲ درصد مربوط به بخش کشاورزی، ۱۴/۵ درصد وام مسکن، ۱۴ درصد کمک‌هزینه درمان، ۲/۵ درصد وام ضروری، حدود ۸ درصد وام ازدواج و ۱۹ درصد وام بازپرداخت بدهی‌ها بوده است. بنابراین این موضوع نیز صحت نداشته و شایعاتی است که در جامعه به آن دامن زده می‌شود. البته شاید این موضوع به عدم فهم درست عده‌ای از سازوکار فعالیت صندوق‌ها برگردد. به عنوان مثال برادر شما ۱۰ میلیون تومان برای چند ماه از شما طلب می‌کند و شما نمی‌خواهید این پول را مستقیماً به او بدهید، زیرا به دلیل نوع رابطه بین شما و او، در صورت تاخیر در بازپرداخت نمی‌توانید آن را مطالبه کنید. برای رفع این مشکل شما به برادرتان می‌گویید من با یک صندوق قرض‌الحسنه آشنایی دارم و می‌توانم برای شما وام بگیرم. خود شما آن مبلغ را در حساب قرض‌الحسنه قرار می‌دهید، او را به مدیر صندوق و یا حتی به سازمان معرفی می‌کنید تا با توجه به ضوابط صندوق ۱۰ میلیون تومان وام برای مثلاً ۳ ماه به او پرداخت شود. کسی که از این موضوع آگاهی ندارد فکر می‌کند فلان آقا از صندوق ۱۰ میلیون تومان وام گرفت. از این نمونه‌ها در سازمان زیاد وجود دارد. هستند افرادی که ۱۰۰ میلیون تومان پول در صندوقی گذاشته‌اند و از محل آن به اقوام و دوستان خود وام می‌دهند. حال کسی که برای دریافت وام به صندوق مراجعه می‌کند و صندوق به او ۳۰۰ هزار تومان وام می‌دهد، می‌بیند یک نفر چند میلیون وام گرفته است و برای او ابهامی به وجود می‌آید و سپس این گونه شایعات شکل می‌گیرد. حتی گاهی اعضای هیات‌مدیره یک صندوق پول‌هایشان را جمع می‌کنند و تحت عنوان صندوق به تاجری که خوش‌نام است اما احتیاج به پول دارد چند میلیون وام می‌دهند، اما نمی‌گویند این وام از طرف اعضای هیات‌مدیره بوده است. بخش زیادی از منابع بسیاری از صندوق‌های قرض‌الحسنه منابع مسدودی است و با این مکانیسم به افراد وام داده می‌شود. این موضوع در بازار بیشتر نمود دارد. یکی از کارهای خوب صندوق‌های قرض‌الحسنه این است که وام‌گیرنده و وام‌دهنده با یکدیگر روبه‌رو نمی‌شوند و منتی بر کسی گذاشته نمی‌شود. در واقع صندوق به عنوان واسطه، پول را از کسی که به آن نیاز ندارد می‌گیرد و به کسی که نیاز دارد وام می‌دهد.

■ گفته می‌شود دلیل تشکیل سازمان اقتصاد اسلامی این بود که بسیاری از بازاری‌ها که اعتقادی به سیستم بانکی نداشته و آن را ربوی می‌دانستند، خواستار این شدند که منابع خود را در یک‌جا متمرکز کنند. حتی دلیل تقویت صندوق‌ها نیز همین تفکر است. شما این موضوع را تائید می‌کنید؟

سیستم بانکی کار خودش را انجام می‌دهد. نمی‌توان بانک را با صندوق قرض‌الحسنه مقایسه کرد. صندوق قرض‌الحسنه از پول‌های مردمی که اعتقاد ندارند پولی که امروز به آن احتیاج ندارند باید فردا به آن اضافه شود، استفاده می‌کند. سیستم بانکی چه قبل و چه پس از انقلاب به پول‌های راکد مردم سود پرداخت کرده است و برای اینکه توانایی پرداخت این سود را داشته باشد از عقود اسلامی استفاده کرده و حتی فعالیت‌های تجاری انجام می‌دهد. در حال حاضر سیستم بانکی نیز پرداخت‌هایی به شکل قرض‌الحسنه دارد. اما شرایط آن با صندوق‌ها متفاوت است. صندوق‌های قرض‌الحسنه‌ای که با ما ارتباط دارند، متشکل از مجموعه افرادی هستند که مردم آنها را می‌شناسند و به آنها اعتماد دارند. به همین دلیل می‌گوییم صندوق‌ها نباید شعبه تاسیس کنند، زیرا اگر در یک خیابان تهران ضرورت تاسیس صندوق قرض‌الحسنه‌ای وجود داشته باشد، در آن خیابان مسجد و افراد معتمد و شناخته شده وجود دارد و ضرورتی ندارد یک عده از غرب تهران شعبه‌ای در شرق تهران تاسیس کنند. باید موسسین و اعضای هیات‌مدیره صندوق از افراد شناخته‌شده در همان منطقه و خیابان باشند که این کار دو حسن دارد. اول اینکه مردم به آنها اعتماد می‌کنند و دیگر اینکه آنها می‌توانند نیازمندان را شناسایی کنند و تشخیص دهند کسی که درخواست وام کرده است واقعاً نیازمند است یا خیر. در صورتی که صندوقی در منطقه و شهر دیگری شعبه دایر کند، این محاسن دیگر وجود ندارد و مشکلاتی ایجاد می‌شود. تفاوت دیگری نیز صندوق‌های قرض‌الحسنه با بانک‌ها دارند. صندوق‌ها راحت‌تر از بانک‌ها وام می‌دهند و از سوی دیگر مطالبات سوخت شده در قرض‌الحسنه‌ها وجود ندارد. ممکن است کسی که از قرض‌الحسنه‌ها وام می‌گیرد نتواند یک ماه اقساط خود را پرداخت کند، اما به دلیل آنکه چیزی تحت عنوان جریمه دیرکرد در صندوق‌ها وجود ندارد، شخص راحت‌تر بدهی خود را پرداخت می‌کند و مطالبات صندوق‌ها سوخت نمی‌شود. از سوی دیگر در صورتی که وضع زندگی فردی که وام گرفته یک‌مرتبه تغییر کند و نتواند وام خود را بازپرداخت کند، اعضای هیات‌مدیره صندوق‌ها خود را ملزم می‌دانند که این مبلغ را به گونه‌ای جبران کنند. در بانک این وضعیت وجود ندارد. اگر اقساط وام فردی دچار تاخیر شد و یا کل وام پرداختی سوخت شد، بازرسان بانک از مدیر شعبه بازخواست می‌کنند که چرا تضمین کافی از فرد گرفته نشد، چرا پیگیری مطلوبی صورت نگرفت و... رئیس شعبه برای اینکه دچار این مشکل نشود، نهایت سختگیری را در پرداخت وام انجام می‌دهد. این تفاوت برخوردها موجب می‌شود مردم رغبت بیشتری برای دریافت وام ضروری و با مبلغ پایین از صندوق‌ها داشته باشند. نحوه برخورد صندوق‌ها با این گونه موارد موجب می‌شود تا افراد نگذارند منابع قرض‌الحسنه سوخت شود و حتماً بدهی خود را ولو با تاخیر پرداخت می‌کنند. در شهرهای کوچک و روستاها شرایط ساده‌تر است. اعضای هیات‌مدیره صندوق‌ها تک‌تک افراد را می‌شناسند و از زندگی خصوصی آنها آگاهند و این شناخت‌ها موجب می‌شود مطالبات صندوق‌ها به موقع وصول شود. صندوق‌ها لازم است بیشتر تقویت شوند تا بتوانند مبلغ وام‌های اعطایی را افزایش دهند. مبلغ وام‌های اعطایی صندوق‌ها در حال حاضر کم است. مثلاً قبلاً می‌شد با ۳۰۰ هزار تومان جهیزیه‌ای جزیی فراهم کرد اما امروز قیمت‌ها بالا و هزینه‌ها سنگین است و این امکان وجود ندارد.

■ تعداد صندوق‌های قرض‌الحسنه تا چه حد می‌تواند افزایش پیدا کند؟ آیا تعداد فعلی کافی است یا نیاز به افزایش تعداد صندوق‌ها داریم؟

تعداد صندوق‌ها در حال حاضر زیاد است. البته آمارهایی را که می‌گویند تعداد صندوق‌ها ۵ تا ۶ هزار است قبول نداریم. تاکنون بیش از ۳ هزار صندوق قرض‌الحسنه در کشور به ثبت رسیده است که تعداد زیادی از آنها در سال‌های گذشته تعطیل شدند. در حدود یک هزار صندوق قرض‌الحسنه با سازمان اقتصاد اسلامی ارتباط دارند که تعدادی از آ